

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра туристичного бізнесу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**МІСТО ІЗЮМ ЯК ПОТЕНЦІЙНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ НАПРЯМОК
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КВЕСТ-ЕКСКУРСІЙ**

здобувача вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

зі спеціальності 242 «Туризм»

освітньо-професійної програми «Туризмознавство»

БОНДАРЕНКО АЛІНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

Допущено до захисту:
Завідувач кафедри, доктор
культурології, доцент

**БОЖКО
ЛЮБОВ
ДМИТРІВНА**

Науковий керівник:
Кандидат наук з соціальних
комунікацій

**РОСТОВЦЕВ
СЕРГІЙ
СЕРГІЙОВИЧ**

Харків – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКСКУРСІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВОЇ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ.....	6
1.1 Характеристика внутрішнього туризму в Україні	6
1.2 Теоретичні засади організації квест-екскурсій	10
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКСКУРСІЙНОГО РИНКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	15
2.1 Аналіз ринку туристичних компаній, що пропонують екскурсійні послуги в Харківській області	15
2.2 Дослідження ринку квест-екскурсій в Харківській області	21
Висновки до розділу 2.....	25
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРОЄКТУ КВЕСТ-ЕКСКУРСІЇ ДЛЯ М. ІЗЮМ.....	27
3.1 Розробка технологічної карти квест-екскурсії для м. Ізюм	27
3.2 Формулювання портрету потенційної цільової аудиторії для проведення квест-екскурсій	34
3.3 Фінансові розрахунки організації квест-екскурсії.....	37
Висновки до розділу 3.....	39
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

Актуальність. З огляду на поширення пандемії у світі і появу значної кількості обмежень для перетину кордонів з метою подорожей, дедалі більшої актуальності набуває саме внутрішній туризм. Україна активно долучається до даного процесу, втім спостерігається недостатня кількість туристичних продуктів для максимального задоволення попиту. Вирішення даної проблеми вимагає комплексного підходу, втім, вбачається можливість покращення ситуації і за рахунок розвитку окремих складових внутрішнього туризму. Так, одним із таких інструментів може бути екскурсійна діяльність, яка забезпечує короткострокові подорожі туристів. Втім, дана сфера вимагає більш детального вивчення, оскільки спостерігається певна нерівномірність як географічного покриття так і охоплення цільової аудиторії.

Важлива увага має також приділятися запровадженню інноваційних форм екскурсійної діяльності, що забезпечить підвищення інтересу у туристів, і в той же час сприятиме подальшому розвитку ринку. Одним із продуктів, що відповідає даним вимогам можна вважати квест-екскурсії, які поступово займають свою нішу на екскурсійному ринку. Втім, вимагається більш детальне дослідження даного напрямку.

Об'єкт дослідження – екскурсійний ринок Харківської області.

Предмет дослідження – концептуальні засади організації квест-екскурсій в м. Ізюм.

Метою даної дипломної роботи є розробка концептуальних засад щодо організації квест-екскурсій в м. Ізюм.

Реалізація мети дослідження потребує вирішення таких завдань:

- охарактеризувати потенціал розвитку внутрішнього туризму в Україні;
- розглянути теоретичні засади організації квест-екскурсій в Україні;

- проаналізувати ринок туристичних компаній, що пропонують екскурсійні послуги в Харківській області;
- дослідити ринок квест-екскурсій в Харківській області;
- розробити технологічну карту квест-екскурсії для м. Ізюм;
- сформулювати портрети потенційної цільової аудиторії для квест-екскурсій;
- здійснити фінансові розрахунки організації квест-екскурсії.

Методи дослідження. У процесі написання даної кваліфікаційної роботи використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи: пошук і аналіз джерел – для визначення стану розробленості наукової теми; порівняльний і контент-аналіз – з метою визначення наповненості екскурсій, термінологічний – для уточнення поняттєвого апарату предметної сфери; проєктний метод – для розроблення проєкту квест-екскурсії.

Наукова новизна роботи полягає у розробці концептуальних засад розвитку екскурсійного ринку в Харківській області

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження було розглянуто та схвалено на Всеукраїнській науково-теоретичній конференції молодих вчених 22-23 квітня 2021 р. у м. Харків.

Практичне значення роботи полягає у тому, що запропонований проєкт може використовуватися туристичними агентствами у комерційних цілях, забезпечуючи при цьому розвиток внутрішнього туризму в Харківській області.

Робота складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто теоретичні засади розвитку внутрішнього туризму в Україні й квест-екскурсій зокрема, як складових внутрішнього туризму. У другому розділі проведено аналіз ринку екскурсійних послуг Харківської області. У третьому розділі запропоновано проєкт квест-екскурсії в місті Ізюм, сформульовано портрети цільової аудиторії та здійснено фінансові розрахунки.

При написанні роботи було використано 34 джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКСКУРСІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВОЇ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ

1.1 Характеристика внутрішнього туризму в Україні

На сьогоднішній день внутрішній туризм України почав набирати оберти у зв'язку з пандемією COVID-19. Зараз прогноз показує що через поширення вірусу значна кількість туристів боїться виїжджати з країни і подорожувати. Тому Україна за дослідженням експертів перевищує показники інших країн з внутрішнього туризму. Велика частина туристів не подорожували всередині країни у до карантинні часи, тому що такий відпочинок не сприймався комфортним і престижним, але на сьогоднішній день ситуація поступово змінюється, і багато хто почав розуміти що можна знайти прекрасні і захоплюючі місця не виїжджаючи за межі країни[22].

Також слід відзначити, що підвищений попит на подорожі всередині країни викликаний також економічною нестабільністю. В основному туристи обирають відпочинок на недовгий період часу, або тури вихідного дня з цікавою програмою, що пропонують спектр послуг за доступними цінами.

Таким чином, можна зазначити, що внутрішній туризм, при тому у короткочасному його вираженні, стає дедалі популярнішим серед туристів, оскільки надає можливість насолодитися всією красою і атмосферою місця за невеликий період часу, і незалежно від роботи[22].

Україна має дуже великий потенціал для внутрішнього туризму, оскільки має обширні природні ресурси та лікувально-оздоровчі курорти. Значним попитом користується відпочинок в пансіонатах і готелях, самостійні подорожі з наметами, також добре розвинений міський туризм. Туристи обирають екскурсії, або самі відправляються для вивчення визначних пам'яток і насолодитися архітектурою. В Україні на достатньому рівні розвинена транспортна система, яка дозволить потрапити в будь-який

туристичний центр. Взимку дуже популярні гірськолижні курорти, де можна активно провести час [14;154].

Україна може запропонувати багато видів туризму. Зокрема культурно-пізнавальний туризм пропонується в 21 областях. Не менш популярними є екологічний, лікувально-оздоровчий, сільський і релігійний види. Також набирає обертів в Україні гастрономічний і спортивний види туризму. Зараз мандрівники хочуть не тільки чути і дивитися, але і ставати частиною культури, куштувати традиційні страви тощо. Культурно-пізнавальний жк туризм досить часто представлений через екскурсії, які користуються значною популярністю в Україні.

Серед найцікавіших областей які мають відвідати як іноземці, так і українці, можна виділити: Північна Україна – Житомирська, Київська, Сумська та Чернігівська область. У цих місцях ви познайомитеся з дивовижною історією, архітектурними пам'ятками які збереглися до сьогодення. Південна Україна – Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська область, там можна побувати в заповідниках, подивитися на красу природи, прогулятися по старовинних вуличках Одеси які зберігають в собі безліч таємниць [23;70].

Східна Україна – Луганська, Донецька область, які пропонують багато релігійних місць, палаців і звичайно природних парків . Західна Україна – Чернівецька, Львівська, Тернопільська, Івано-Франківська, Хмельницька, Вінницька, Закарпатська, Волинська, Рівненська області, – місця де екскурсії проходять в традиційних гуцульських звичаях, можна побачити дивовижні місця і диво природи, такі як озеро Синевир або скелі Довбуша. Центральна Україна: Вінницька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області, де можна познайомитися зі справжньою українською культурою і традиціями.

Окрему увагу серед перелічених областей слід приділити Харківській. Цей регіон є популярним з екскурсійної точки зору, оскільки має значну кількість пам'яток, які все більше приваблюють туристів з різних регіонів. У

кожному районі є свої унікальні об'єкти природи, архітектури, пам'яток. І це дає можливість розвивати туризм в регіоні і залучати мандрівників з усього світу [23;74].

Харківська область має великий туристичний потенціал, так як має багато різних ресурсів (історико-культурних, природних, архітектурних, і природно-оздоровчих). Тому це дає можливість більше розвивати туризм в даному регіоні. В той же час, серед багатьох потенційних туристів існує стереотипна думка, що в Харківському регіоні немає цікавих місць, які можна було б відвідати.

Втім, на території Харківщини існує багато старих палаців, замків, природних ландшафтів. Зокрема, серед основних туристичних локацій можна назвати такі:

– Садиба Наталівка - була побудована на честь внучки Наталії, на березі річки Мерчик.

– Пархомівський історико-художній музей ім. А. Луньова – пропонує унікальну картинну галерею.

– Краснокутський дендропарк – вважається найстарішим парком в Україні.

– Козача гора – височіє над річкою Сіверський Донець і відкриває чудовий вид.

– Садиба Куликовських – її називають перлиною російського класицизму.

– Співочі тераси – мають таку назву через те, що на цьому місці ростуть фруктові сади у вигляді амфітеатру, навіть самі тихі звуки можна почути на відстані до 60 м.

– Гуляй-Гора – розташована біля правого берега річки Уди, в цьому місці дуже багато легенд і мальовничих видів [21].

– Крейдяні гори-дивовижне місце, знаходиться вздовж річки Оскіл, там можна побачити виступи і скелі.

– Гомільшанські ліси – це заповідна зона, яка підходить для захоплюючих туристичних маршрутів.

– Палац Шидловських в Старому Мерчику – захоплююче місце, яке виконано в стилі раннього класицизму.

– Музей-садиба Репіна – місце де народився і жив великий художник Репін.

– Садиба Святополк-Мирських в Гіївці – там можна побачити непогано збережену садибу.

– Шарівська садиба, яка має багату історію та архітектуру, і яка дозволяє відвідувачам поринути в минуле.

– Новоселівський гірничо-збагачувальний комбінат-тут займаються видобутком піску, тому тут утворився кар'єр який просто вражає своїми пейзажами [20;29].

– Солоне озеро, яке було утворено при техногенній катастрофі коли добували газ і нафту, тепер це місце дуже популярне для туристів – вони приїжджають сюди, щоб насолодитися красою і сфотографуватися.

– Літературно-меморіальний музей Сковороди - місце де творив і жив великий письменник і філософ, дивує туристів своєю природною красою, і дивовижними історичними пам'ятками.

– Кицівська пустеля – ще один дивовижний природний об'єкт, який варто відвідати в Харківській області.

– Гора Крем'янець, яка знаходиться в місті Ізюм, і вважається найвищою точкою Харківської області, де можна побачити всю красу міста і пам'ятки [20;30].

Отже, можна зробити висновок, що внутрішній туризм можна і потрібно розвивати за рахунок екскурсій, оскільки Україна і Харківська область зокрема мають велику кількість архітектурних пам'яток, палаців, замків, тощо. В той же час, можна говорити про існування уже досить високої конкуренції на ринку екскурсійної діяльності, тому туристичним

фірмам доцільно придумати унікальні продукти. Одним із варіантів зацікавлення туристів до подорожей Україною, можна назвати створення нових екскурсійних турів із застосуванням квестів.

1.2 Теоретичні засади організації квест-екскурсій

Одним із актуальних видів туризму на сьогодні, як в Україні, так і в світі, є культурно-пізнавальний туризм, який дає можливість туристам познайомитися з культурними пам'ятками та історією місцевості. Зокрема одним з інструментів реалізації цього напрямку є екскурсії, як один з найзручніших варіантів презентації туристичних об'єктів. Загалом екскурсія – це відвідування пам'яток (пам'ятників, замків, парків, палаців, і т.п), що зазвичай відбувається у груповому режимі. Багато туристів які хочуть познайомитися з визначними пам'ятками, обирають екскурсійні тури[5;55].

Також слід зазначити, що екскурсії популярні по всьому світу, оскільки дозволяють привернути увагу туристів до туристичних об'єктів, при цьому, для досягнення максимальної зацікавленості туристів, застосовуються інноваційні методи, які поступово з'являються на ринку екскурсійних послуг, і в той же час дуже швидко набирають популярність і стають актуальними. Одним з таких інноваційних інструментів є квест-екскурсія[5;57].

Квест-екскурсія – це екскурсія яка може проводитися без професійного гіда, а головна увага в якій приділяється створенню відповідної атмосфери і повному зануренню учасників в неї. Якщо говорити іншими словами то квест-екскурсії можна назвати одним з різновидів тимбілдіngu. Зазвичай цей термін пояснюється тим що застосовується до ряду якихось дій, а також підвищує ефективність роботи команди.

Основною особливістю квест-екскурсій, як і тимбілдіngu, є уміння працювати в команді і бути стресостійким. Окрім цього, такий вид діяльності дозволяє учасникам побачити своїх з нового боку своїх колег, так як в процесі завжди розкриваються приховані таланти людей. Квест-екскурсія – це абсолютно новий напрямок, який дає можливість завдяки грі ще більше

дізнатися про об'єкт і познайомитися з ним. Квест-екскурсія дозволяє людині зрозуміти наскільки вона активна і перевірити себе на міцність [13].

Квест-екскурсії дозволяють людині глибше себе пізнати, зрозуміти наскільки вона сильна щоб дійти до кінця маршруту, і чи вистачить витримки, щоб пройти всі завдання. Окрім цього, учасники мають можливість спробувати себе в командній роботі, допомагати іншим учасникам, підтримувати їх, якщо їм важко зрозуміти маршрут або завдання. Такі види екскурсій, як зрозуміло з назви, включають в себе елементи квесту. За часом такі заходи займають не більше 24 годин, іноді може проводитися 2 дні, кількість учасників в групах може досягати максимум 50 осіб.

У квест-екскурсії поєднуються елементи гри та екскурсії, що дозволяє побачити здавалося б звичайний об'єкт зовсім з іншого боку. Відразу формується чітка тематика екскурсії і послідовність. Спочатку відбувається знайомство з об'єктами ще до початку гри, і ставиться мета до якої повинні прийти учасники. Також є завдання (маршрут) який учасники повинні здолати разом. Зокрема виділяються такі види екскурсій як: тематична, оглядова (історична, спортивна, детективна) [13].

Нижче розглянемо кожен вид детальніше. Тематичні квест-екскурсії передбачають розкриття однієї теми в області культури або ж історії. Квест-екскурсія детективна являє собою дію пов'язане з розслідуванням, в ході вигаданого злочину. Пригодницькі квест-екскурсії відбуваються з вигаданими персонажами завдяки яким відбувається пошук потрібних об'єктів. Спортивна квест-екскурсія може мати вигляд спортивного орієнтування. Історична квест-екскурсія відбувається біля об'єктів історії, найчастіше з вигаданим сюжетом або на реальних подіях. В основному квест-екскурсії популярні серед колективів, які хочуть провести час разом, або груп екскурсантів які хочуть отримати приємні враження; також серед підлітків і школярів.

Залежно від фізичних особливостей туристів, квест-екскурсії можуть проводитися не тільки пішки, але і з використанням різних видів транспорту

(автомобіль або автобус, велосипед). Організатори завжди підлаштовуються під учасників і дають різні рівні складності квесту. Деякі учасники можуть проходити кілька разів один і той же квест, але щоразу мають можливість дізнаватися щось нове для себе [24].

Також існує різна форма подачі завдань в квест-екскурсіях, наприклад:

- 1) інформація про завдання надається учасникам на весь маршрут;
- 2) завдання даються дистанційно, тобто учасник може отримати їх через свій смартфон;
- 3) квест-екскурсія проходить за участі екскурсорова, де він пояснює кожне завдання.

Також зараз набирає популярності ще один вид квест-екскурсій – геокешинг. Особливість полягає в тому, що гравець робить схованку і за допомогою навігатора завантажує геолокацію в мережу. Інші гравці підключаються через свій навігатор і шукають це місце. В основному це місця, які мають або історичну цінність, або є природною пам'яткою. До таких квест-екскурсій можуть долучатися як багато людей, так і один учасник [24].

Слід також зазначити, що останнім часом квест-екскурсії все більше набирають популярності серед туристів. Це дає можливість не тільки дізнатися щось нове для себе, але й активно провести час і познайомитися з новими людьми і відчувати всю атмосферу місця в якому учасники перебувають.

Таке поняття як квест, не так давно з'явилося у реальному житті – до цього таке явище спостерігалось переважно у комп'ютерних або настільних іграх. Поступово квести почали набирати популярність по всьому світу, а їх основною перевагою були можливість розважитися та наявність інтелектуальної складової. В даний час людей вже не вражають звичайні екскурсії їм хочеться більше рухливості, тому такий вид проведення вибирають все більше туристів по всьому світу, як для відпочинку з друзями, так і для сімейного. За кордоном існує досить значна конкуренція серед таких

видів екскурсій, оскільки знаходиться чимало бажаючих спробувати такий вид екскурсії, в той же час, туристичні компанії намагаються запропонувати максимально унікальний екскурсійний продукт, для того щоб потенційні клієнти обрали саме їх. В результаті, з'являється дуже велика різноманітність видів квестів, кожна країна намагається придумати щось своє, для того щоб не повторюватися з іншими і бути поза конкуренцією [7;129].

Такі компанії намагаються залучати нові технології проведення екскурсій, додавати до традиційних методів робити онлайн режим, в якому комунікувати з гідом можна через мобільні прилади, а актори створюють атмосферу у рамках певної тематики. Однією з вимог в організації квест-екскурсій є логічне та послідовне оформлення програми та її змісту, з урахуванням усіх деталей. В той же час, важливо надавати учасникам вибір, пропонуючи заходи з різним рівнем активності. Зокрема можна пропонувати більш активні види квест-екскурсій, такі, що спрямовані саме на логічне мислення тощо. Цікавим варіантом може бути надання учасникам можливості особисто підбирати під себе цікаву тематику, пробуючи нові види.

За результатами дослідження закордонного досвіду запровадження квест-екскурсій, можна зробити висновок, що такий вид діяльності безумовно має свою специфіку кожній окремій країні, і реалізується різними способами. Так, наприклад в Чехії більш популярні квест-екскурсії із застосуванням смартфонів, в той час як гід супроводжують групу онлайн у процесі проходження маршруту.

На Філіппінах пропонуються квести із застосуванням екш-камер, а команди, що беруть участь, отримують приємний приз по закінченню заходу[7;130].

У Словенії більше популярні тематичні квест-екскурсії, пов'язані з якимось сюжетом, або взяті з детективних фільмах, де можна відчувати себе слідчим. У містах Вірменії популярні більше інтерактивні види (ігри, загадки, ребуси), де потрібно застосовувати логічне мислення.

В азіатських країнах більше популярні екзотичні види квест-екскурсій, наприклад, у парках, де можна зустріти цікаві статуї або диких тварин. В Англії популярний напрямок квест-екскурсій з аудіо-гідом, де учасникам видаються навушники і вони слухають завдання, або опис того чи іншого об'єкта.

Таким чином, можна підсумувати, що на сьогоднішній день люди не просто хочуть відпочивати на пляжі, а й при цьому, отримувати емоції, відчувати і переживати нове і незвідане[7;131].

Квест-екскурсії, в свою чергу, можуть стати тим інструментом, що забезпечить потреби туристів. В той же час, уже спостерігається значне підвищення інтересу до даного напрямку у світі. Одним із фактором, що впливає на набуття популярності квест-екскурсій, може бути той факт, що такі розваги підходять для будь-якої вікової категорії – як для активних людей, так і для тих, хто надає перевагу спокійному проведенню часу. Саме тому, вбачається значний інтерес щодо розвитку даного напрямку і на теренах України зокрема.

Висновки до розділу 1

В умовах поширення пандемії і виникнення значної кількості обмежень для туристів значного інтересу для країн, у тому числі й для України, набуває саме внутрішній туризм. Одним із інструментів для його розвитку вбачається квест-екскурсія як інноваційний напрямок, що дає можливість учасникам знайомитися з туристичними напрямками і вивчати туристичні об'єкти. Такий вид діяльності має значну кількість переваг у порівнянні із традиційними екскурсіями, втім однією з найважливіших вважаємо саме можливість залучення учасників у безпосередній процес пізнання.

Слід також відмітити значне поширення такого виду екскурсій у закордонних країнах, що свідчить про значну ефективність квест-екскурсій, тому одним із перспективних напрямків діяльності туристичної галузі України, вважаємо розширення ринку квест-екскурсій.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕКСКУРСІЙНОГО РИНКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Аналіз ринку туристичних компаній, що пропонують екскурсійні послуги в Харківській області

З метою визначення перспектив впровадження квест-екскурсій у Харківській області важливо провести аналіз існуючих екскурсійних продуктів. Метою такого аналізу є визначення ключових підприємств в регіоні, що надають екскурсійні послуги, ступінь охоплення ключових екскурсійних об'єктів, різноманітність поширення в області тощо. Так, до основних учасників ринку можна віднести 5 туристичних компаній, серед яких Навігатор Україна, Аркадія тур, Маяк, Mega Tour, Фарби світу. Кожна компанія має великий вибір турів як в Україні так і за її межами. Нижче детальніше розглянемо кожну окрему компанію та туристичні продукти, які вони пропонують.

1) «Навігатор Україна» – пропонує широкий спектр турів і відпочинку в Україні від короткочасних екскурсій по Харкову до багатоденних турів по Західній Україні. Існує багато турів по Європі, Азії. Значний акцент компанією робиться на групові екскурсії. Тури спрямовані на як школярів і студентів, так і на корпорації й індивідуальних туристів. Також спостерігається помірна цінова політика компанії на тури. Основні тури, що пропонуються:

– зимовий і літній відпочинок в Карпатах (повні турпакети з залізничним проїздом з Харкова, подорож бронювання готелів, екскурсійне обслуговування);

– збірні тури по Харківщині, індивідуальні тури;

– екскурсійні тури на свята, фестивалі, подієвий туризм;

– групові автобусні та залізничні тури по Харкову, Харківській області, Україні. За відгуками клієнтів спостерігається значна задоволеність рівнем обслуговування [31].

2) «Аркадія тур» – туристичне агентство пропонує тури в будь-яку точку світу, із відвідуванням екзотичних місць. Тури направлені на всі вікової категорії, із також помірною ціновою політикою. Працівники компанії підбирають тури за такими напрямками як Туреччина і Єгипет, Іспанія, Італія та Греція, й екзотичні дестинації – Маврикія, Шрі-Ланка і Таїланд. Для активних туристів пропонуються фітнес-тури, від Карпат до Сардинії. Також є змога долучитися до шкільних турів та сучасних дитячих таборів. Існує й великий вибір круїзних турів, для поціновувачів відпочинку на воді, а також авторські VIP-тури [29].

3) «Маяк» – туристичне агентство пропонує цікаві тури як в Україні, так і за кордоном в такі країни як Грузія, Вірменія, Туреччина, Чорногорія, Болгарія, Іспанія, Єгипет, Ізраїль, Шрі-Ланка, Гоа, Домінікана, Карелія, Фінляндія, Греція, Туніс, ОАЕ. Пропонуються тури для груп студентів або школярів, також для сімейного відпочинку, ціни нижче ніж у попередніх агентствах. Зокрема спостерігається значна кількість турів в Харківську область – цікаві маршрути, які допоможуть максимально пізнати всі визначні пам'ятки [30].

4) «Mega Tour» – туристична компанія пропонує великий асортимент турів від бюджетних до спеціальних пропозицій, гарячі тури і звичайно ж VIP-обслуговування, також маєть організація групових заходів. Основні напрямки – Таїланд, Європа, ОАЕ, Єгипет, Туреччина. Слід відзначити доступну цінову політику, спрямовану на групові тури та молодіж[28].

5) «Фарби світу» – туристична фірма пропонує автобусні тури в Албанію, груповий тур в Домінікану, гірськолижні курорти, пляжні тури на Кіпр, в Туреччину і Болгарію, а також у Занзібар, Хорватію, Португалію. Також пропонуються нестандартні тури в Австрію, круїзи по

Середземномор'ю, тури в Італію, екзотичні тури, та молодіжні тури в Європу, середня ціна турів та якісне обслуговування [32].

Окрім виїзного туризму дані компанії цікаві також з точки зору розвитку внутрішнього туризму. За результатами аналізу було знайдено, систематизовано й представлено у таблиці 2.1 наступні екскурсійні продукти, що пропонуються цими компаніями. Зараз ми проведемо аналіз які саме квест-екскурсії проводять туристична агенція , і в яких місцях.

Таблиця 2.1

Порівняльний аналіз екскурсійних продуктів Харківської області

Назва туристичної агенції	Назва екскурсії	Маршрут екскурсії	Кількість учасників	Тривалість туру	Ключові об'єкти показу	Харчування	Ціна
1) Навігатор Україна	«Бренди Слобожанщини. Валки-Садиба майстрів»	Валки - "Садиба майстрів" - Черемушна	15	6-8 годин		+ Додаткова плата	150 грн\люд
	«На батьківщині. Репіна.»	Чугуїв-Кочеток-Фігурівка-Сіверський Донець	15	6-10 годин	Художньо-меморіальний музей Репіна	+ Додаткова плата	150грн\люд
	«За честь! За славу! За народ! Українське козацтво»	Харків-Коробові Хутори-Козача гора	15	6-8 годин		+ Додаткова плата	150 грн\люд
	«Місцева екзотика. Дворічанський природний парк + Кицівська пустеля»	Кицевка - Дворічна	15	8-10 годин	Кицівська пустеля і Дворічанський національний парк	+ Додаткова плата	180 грн\люд

	«Салтівська культура. Верхній Салтів-ЕКОФЕР МА»	Верхній Салтів-Рубіжне-Старий Салтів-Хотомля-Печенізьке	15	6-10 годин		+ Додаткова плата	150 грн\л юд
--	---	---	----	------------	--	----------------------	--------------

Продовження таблиці 2.1

		водосховище					
	«Український Сократ. Бабаї – Сковородинівка»	Харків-Бабаї-Сковородинівка	15	6-8 годин	Музей Г. С.Сковороди в Сковородинівці	+ Додаткова плата	150 грн\л юд
	«Гарне місто. Красноград-Берестовенька»	Красноград-приватна садиба "Моховик" - Берестовенька	15	8-10 годин	Белевська фортеця, Іванівська фортеця	+ Додаткова плата	150 грн\л юд
	«Прикордонне місто. Вовчанськ-крейдяні гори»	Старий Салтів-Вовчанськ-Герлегівка-крейдяні гори-Верхній Салтів-Хотомля-Печенізьке водосховище	15	8-12 годин	Крейдяні гори	+ Додаткова плата	150 грн\л юд
	«Рукотворні шедеври. Краснокутськ-Співаючі тераси»	Краснокутський дендропарк -Городне-Співаючі тераси-відпочинок на природі	15	10-12 годин	Краснокутський дендропарк, співаючі тераси	+ Додаткова плата	210 грн\л юд
	«Слобожанська Швейцарія. Зміїв-Коробові Хутори»	Зміїв-Водяне-Гайдари-Коробові Хутори-Гомільша-Артюхівка-відпочинок	15	6-10 годин	Козача гора, Національний природний парк "Гомільшанські ліси"	+ Додаткова плата	150 грн\л юд

		на природі					
	«Мурафська дача і торф'яні болота. НПП "Слобожа	НПП "Слобожанський" - Краснокутськ-Наталівка-	15	10-12 годин	НПП" Слобожанський", Пархомівський історико–художній	+ Додаткова плата	210 грн\л юд

Продовження таблиці 2.1

	нський"»	Пархомівка -Співаючі тераси			музей, Краснокутський дендропарк, Співаючі тераси, садиба в Наталівці		
	«Садиби Харківщини. Епоха палаців і парків»	Шарівка-Наталівка-Старий Мерчик-Пархомівка -Співаючі тераси - р. Мерла	15	10-12 годин	Шарівський парк, палац Кеніга, садиба Харитоненка в Наталівці, Спасо-Преображенський собор, відвідування Пархомівського музею, Співаючі тераси	+ Додаткова плата	210 грн\л юд
	«Час пригод! Походи на байдарках і плотах»	Зміїв - Бишкин - Есхар - Гинеевка		2 дні		+	1250 грн\л юд
	«Край північних фортець. Циркуни-Тишки-Липці»	Харків-Липці-Тишки-Циркуни	15	6-8 годин		+ Додаткова плата	150 грн\л юд

2) Аркадія тур	«Старовинні садиби»	Харков Старий Мерчик-Шарівка-Наталівка-Краснокутський дендропарк	10	10-12 годин	Краснокутський дендропарк, Шарівська садиба та Наталівка	-	440 грн\л юд
----------------	---------------------	--	----	-------------	--	---	--------------

Закінчення таблиці 2.1

	"Пізнай свою Україну. Екскурсія Пархомівка.	Шарівка, Наталівка, Старий Мерчик, Пархомівка.	10	10-12 годин	Шарівський Замок, Спасо-Преображенський храм.	-	460 грн\л юд
	«Екскурсія Сквородинівка»	Сквородинівка-Писарівка	10	8 годин	Національний Музей Сквороди	-	380 грн\л юд
	«Екскурсія Святині Слобожанщини»	Собори і храми Харківщини	15	8 годин		-	380 грн\л юд

	«Експурсія в Харківськ у пустелю Сахара»	Крейдяні гори-Кицівська пустеля-Куп'янськ пам'ятник Бабаку	10	10 годин	Кицівська пустеля, Дворічанський Національний парк, крейдяні гори	-	550гр\л юд
--	--	--	----	----------	---	---	------------

Слід зазначити, що перелік розглянутих екскурсійних продуктів, хоча і не є вичерпним, втім може вважатися репрезентативним. За результатами аналізу можна зробити висновок, що в Харківській області наявний досить значний спектр послуг з точки зору екскурсійних продуктів. Посилаючись на туристичні об'єкти Харківщини, що були розглянуті у першому розділі, варто підкреслити, що більшість з них охоплюється екскурсійними маршрутами, які пропонуються турфірмами (Шарівський замок, крейдяні гори, Краснокутський дендропарк, Співочі тераси тощо). Щодо загального вмісту екскурсійних турів, то варто відмітити, що попри відмінність туристичних напрямків спостерігається певна подібність екскурсійних продуктів і однорідність їх змістовної наповненості, що нашоєхує на думку про доцільність додання певної унікальності до екскурсійних продуктів, що дозволить виділитися на конкурентному ринку й зацікавити потенційних клієнтів з одного боку, а також сприяти розвитку ринку екскурсійних послуг.

2.2 Дослідження ринку квест-екскурсій в Харківській області

Окремий інтерес викликають саме квест-екскурсії як екскурсійний і достатньо новий туристичний продукт що лише набуває популярності в Україні і Харківській області зокрема. Представленість даного продукту не є досить широкою, що свідчить про можливість розширення даного напрямку за умов зацікавленості серед потенційних споживачів. Втім, необхідно

дослідити ринок квест-екскурсій. Результати дослідження представлені у таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Порівняльний аналіз квест-екскурсій у Харківській області

Назва турагенції	Назва квест-екскурсії	Маршрут	Тривалість квест-екскурсії	Кількість людей	Тематика квест-екскурсії	Харчування	Ціна
1) Навігатор Україна	«Легенди старого міста»	Харків	2 години	15	історична	-	1250грн\ група
	«У пошуках святкового настрою»	Харків	4 години	15	оглядова	-	125 грн\люд
	«Весело і пізнавально! Свята і дні народження»	Харків, Харківська область	4-8 годин	20	пригодницька	+ За додаткову плату	125 грн\люд
	«Креативний простір Харкова. Арт-завод "Механіка"»	Харків-Арт-завод "Механіка"	4 години	15	пригодницька	+ За додаткову плату	125 грн\люд

Закінчення таблиці 2.2

	Мисливці за привидами. Містичний Харків	Харків-вулиці та будинки-квест-майстер-клас оберіг-Каспер-аквагрим	4 години	15	пригодницька	+ За додаткову плату	125 грн\люд
	«Ключ і замочок. Таємниці харківських дверей»	Екскурсія -квест. Римарська-Сумська-Чоботарська	4 години	15	пригодницька	+ За додаткову плату	125 грн\люд

2)Маяк	«Експурсія Королі Харкова, їх палаці і садиб»	Харків	3 години	15	історична	-	60 грн\люд
	«Храми міста»	Харків	2 години	15	історична	-	500 грн\люд
3)«Mega Tour»	«7 чудес Харкова»	Харків	4 години	15	оглядова	-	80 грн\люд

Розглянуті квест-експурсії не є вичерпним переліком усіх пропозицій на ринку Харкова і Харківської області, втім отримані результати дозволяють зробити узагальнюючі висновки. Зокрема вбачаються дві основні тенденції: 1) більшість квест-експурсій реалізовані у м. Харкові, в той час як область охоплена переважно традиційними експурсіям; 2) значна кількість квест-експурсій спрямована на дитячу аудиторію, і значно менше на дорослу. Такі висновки дозволяють отримати дві потенційні ніші для розробки нового туристичного продукту.

З метою визначення найбільш привабливого напрямку, було вивчено охоплення Харківської області традиційними експурсійними турами за районами. Адміністративний поділ області включає в себе 7 районів – Богодухівський, Ізюмський, Красноградський, Куп'янський, Лозівський, Харківський та Чугуївський райони. Зокрема було отримано наступні результати:

Богодухівський район є найпопулярнішим, пропонуючи експурсії в Шарівський замок, Краснокутський дендропарк, Наталівку, Старий Мерчик, Співочі тераси тощо.

Чугуївський район популярний такими об'єктами: музей Іллі Репіна, Шляховий Палац, Коробові Хутори, Кицівська пустеля, Гомільшанські ліси.

Харківський район представлений переважно експурсіями в місті Харків. За межами міста користуються попитом такі напрямки як Гуляй-Гора, місто-привид під Харковом, садиба Куликівських, Садиба Святополк-Мирських в Гіївці[20;30].

В той же час, Лозівський, Куп'янський, Красноградський й Ізюмський райони користуються не надто високою популярністю з точки зору організації екскурсій, що спонукає до розгляду цих територій як потенційних туристичних напрямків.

В рамках даного дослідження вважаємо за доцільне звернути увагу саме на Ізюмський район та м. Ізюм зокрема. Надаючи загальну характеристику, варто відзначити, що цей напрямок є одним з найвіддаленіших від Харкова, що, ймовірно, і пояснює невелику його популярність для екскурсійних маршрутів. В той же час, Ізюм часто використовується як транзитний пункт зупинки тих екскурсійних груп, які прямують в Донецьку область, зокрема Святогірськ, Соледар тощо, обмежуючись лише оглядовими екскурсіями. Втім, місто Ізюм володіє значною кількістю екскурсійно-туристичних об'єктів, що спонукає до розгляду цього напрямку як окремого маршруту[20;31].

Ізюм є популярним містом для туризму, і в першу чергу, з метою паломництва, оскільки в місті знаходиться значна кількість соборів, які дуже популярні не тільки в Харківській області але і по всій Україні. Як зазначалося раніше, місто Ізюм пропонується у рамках екскурсій лише як один із пунктів маршруту із оглядом найпоширеніших об'єктів, що підтверджується результатами аналізу екскурсійних продуктів за цим напрямком (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Екскурсійні маршрути у напрямку м. Ізюм

Назва туристичної агенції	Назва екскурсії	Скільки часу	Ціна
«Навігатор Україна»	«Екскурсії по Східній Україні»	3 дні	2000 грн
«Броннікової»	«Екскурсія в Соледар-	11 годин	180 грн

	Ізюм»		
«Mega Tour»	«Під Фавором, над Дінцем»	12 годин	140 грн
	«Солодке місто на донці. Ізюм»	8-10 годин	110 грн
«Дивовижне поруч!»	«Експурсія в храм і джерело в Ізюмі»	12-13 годин	440грн
«Оберіг тур»	«Святогір'я та Ізюмщина»	8 годин	440 грн

Ізюм – місто в якому приховано багато таємниць, історії, цікавих фактів, але багато туристів асоціюють це місто лише з горою Крем'янець, і в цьому вони дуже помиляються так як коли потрапиш в це місто розумієш скільки всього можна побачити [25;7].

При можна побачити Свято-Вознесенський собор, який вважається найстарішим в Харківській області, зокрема туристи зможуть побачити старовинну архітектуру. Вознесенська церква дуже відома по всій Україні, зараз це кафедральний собор, тут зберігається чудотворна ікона Піщанської Божої Матері, до якої приїжджають паломники з усього православного світу[17;15].

Інша цікава локація – це Ізюмський краєзнавчий музей, в якому зберігаються понад 11 тис. експонатів, туристи зможуть познайомитися з цікавими історичними знахідками цього міста.

Кириченкова Криниця – ще одне відоме місце для православних паломників – тут можна випити води яка дозволяє очистити свій стан на краще.

Ізюмська лука – унікальний природний комплекс, який пропонує познайомитися з чудовим ландшафтним парку, зокрема за рахунок багатьох панорамних видів .

Гора Крем'янець дозволяє побачити місто і річку Сіверський Донець як на долоні, де є пам'ятники Другій Світовій Війні. На цьому місті можна провести пікнік [17;17].

Окрім зазначених об'єктів м. Ізюм володіє значною кількістю й інших цікавих локацій, роблячи тим самим місто досить привабливими для організації екскурсійних маршрутів. Зокрема значний інтерес можуть викликати саме квест-екскурсії, оскільки таких екскурсій за даним напрямком не спостерігається.

Висновки до розділу 2

У процесі аналізу було досліджено екскурсійний ринок Харківської області. Зокрема були розглянуті як традиційні екскурсії, так і квест-екскурсії. Зокрема було проаналізовано охоплення областей екскурсійними продуктами за районами області, й визначено, що Лозівський, Куп'янський, Красноградський й Ізюмський райони є найменш залученими з цієї точки зору. Щодо квест-екскурсій було зроблено висновок, що зосереджені вони переважно у м. Харкові з орієнтацією переважно на дитячу аудиторію. Серед потенційних напрямків організації нових туристичних продуктів було виокремлено Ізюмський район і зокрема місто Ізюм. Даний напрямок є туристичним місцем, оскільки має багато пам'яток, як архітектурних, так і природних, які вражають своєю красою і не залишають відвідувачів байдужими, багато туристів відвідують місто з усієї України і не тільки, особливо в цілях паломництва, тому квест-екскурсія в цьому місті допоможе залучити ще більшу кількість туристів.

Розділ 3. РОЗРОБКА ПРОЄКТУ КВЕСТ-ЕКСКУРСІЇ ДЛЯ М. ІЗЮМ

3.1 Розробка технологічної карти квест-екскурсії для м. Ізюм

За результатами аналізу було визначено декілька потенційних напрямків за якими доцільно розробити новий екскурсійний продукт. Так, з'ясовано, що Ізюмський район є найменш залученим з точки зору екскурсій, що пояснюється переважною його віддаленістю від міста Харкова, але в той же час відмічається значна кількість пам'яток, архітектурних споруд, та природних місць в даному місті. Окрім цього, в рамках аналізу було визначено квест-екскурсію як інноваційний та унікальний продукт, який може привернути увагу потенційних клієнтів своєю новизною, а щодо цільової аудиторії, то вбачається недостатня орієнтація подібних квест-екскурсій саме на дорослих екскурсантів.

Зважаючи на глибоку старовинну історію Ізюма, різних міфів, оповідань, легенд та відповідно до отриманих результатів аналізу було вирішено розробити новий маршрут за цим напрямком. Назва даного квесту буде пов'язана з детективним розслідуванням – «Ізюм – місто таємниць». Оскільки місто має давню й різнобічно цікаву історію, що вимірюється віками, то в рамках екскурсії не буде робитися акцент на якихось певних періодах, а буде охоплюватися вся історія міста. Для того щоб більше туристів їхало в місто Ізюм треба розробити цікаву екскурсію з елементами квесту, з метою більшого занурення учасників в екскурсійний процес і більшого їх зацікавлення. Нижче пропонується технологічна карта розробленої екскурсії, що включає основні етапи маршруту (Табл. 3.1). При цьому, більш традиційна програма екскурсії, що передбачає відвідування екскурсійних об'єктів, доповнюється елементами квесту, зміст якого буде описаний після таблиці.

Таблиця 3.1

Технологічна карта квест-екскурсії у м. Ізюм

Маршрут екскурсії	Місця зупинок	Об'єкти показу	Час (хв)	Основний зміст екскурсії.	Методичні вказівки
Місто Харків, біля супермаркету "Захват" – місто Ізюм	Місто Чугуїв	Будинок відомого художника Репіна .І. Є 	09:00 - 11:00	Розповідь про цікаві факти життя відомого художника та будинком, в якому жив Репін І. Е.	Зібрати всю групу біля автобусу і провести їх до місця екскурсії, де буде їх чекати гід
Місто Чугуїв - місто Ізюм	Місто Ізюм		11:00 - 13:00	Під час поїздки планується перегляд відео про історію міста Ізюм	Інструктаж про правила поведінки при поїздки на автобусі
Місто Ізюм	Пішохідний міст через річку Сіверський Донець	 Пішохідний міст через Сіверський Донець	15 хв	Розповідь про історію моста та його реконструкцію	Кожному учаснику показати фото, та вислухати питання від туристів
Пішохідний міст через Сіверський Донець - Хрестовоздви	Хрестовоздвиженська церква	 Хрестовоздвиженськ	15 хв	Розповідь про історію церкви	Група заходить в церкву і оглядає все зсередини

женська		а церква			
---------	--	----------	--	--	--

Продовження таблиці 3.1

церква					
Хрестовоздвиженська церква - Красзнавчий музей	Красзнавчий музей	 Красзнавчий музей	15 хв	Ознайомлення з експонатами музею	Після церкви група дійде до музею, де нас зустрине гід, який проведе екскурсію.
Красзнавчий музей - пам'ятник Т. Г. Шевченку	Пам'ятник Т. Г. Шевченку	 пам'ятник Т. Г. Шевченку	15 хв	Розповідь про те, чому саме на цьому місці зробили пам'ятник, та навіщо.	Оглядова екскурсія містом на шляху від музею до пам'ятника
Пам'ятник Т. Г. Шевченку - мурал Джону Леннону	Мурал Джону Леннону	 Мурал Джону Леннону	10 хв	Дізнаємося причини створення цього муралу і з чим він пов'язаний.	Від пам'ятника Шевченку до муралу буде ще одна церква яку відвідує група – Свято-Преображенська.

Закінчення таблиці 3.1

Мурал Джону Леннону - кафе «Yoko Coffee»	Кафе «Yoko Coffee»		20 хв	В цьому кафе можна побачити фото відомого музиканта та послухати його музику.	Невеликий відпочинок у кафе.
Кафе «Yoko Coffee» - гора Крем'янець	Гора Крем'янець		25 хв	Розповідь про легенди цього місця, перегляд пам'ятників та видів.	Всі охочі зможуть пофотографуватися та пройтися самостійно по цьому місцю.
Гора Крем'янець - місто Харків	Супермаркет «Захват» метро Індустріальна		3 год	Опитування учасників щодо рівня задоволеності квест-екскурсією. Гра, пов'язана з містом Ізюм.	На останньому місці маршруту будемо роздавати призи.

Як зазначалося вище, більшість етапів маршруту будуть доповнюватися елементами квест-екскурсії, що матиме тему детективного розслідування. Основним завданням такої квест-екскурсії буде викриття мафії, яка тримає в страху людей в нічний час. За останніми даними надаються докази.

За сюжетом учасникам відомо, що мафія полює на дуже старовинну річ, яка зберігається в цьому місті. Метою квесту є розслідування маршруту,

за яким крадії здійснювали злочини, і знайти вкрадену річ. Нижче надається опис основних завдань квесту.

Перша наша точка квест-екскурсії буде відбуватися саме на мості по Сіверському Дінцю, де всім будуть роздані листок із завданнями та карта. Після роздачі матеріалів буде слідувати розповідь про пішохідний міст, де учасники будуть перебувати і після цього розпочинається квест-екскурсія.

В першому завданні необхідно буде розгадати ребус, який приведе учасників до першої локації маршруту. В цьому ребусі приховується назва церкви до якої необхідно потрапити.

Завдання 1. Локація «Пішохідний міст». Міст був побудований ще в роки Другої світової війни німцями, простояв міст на старих опорах більше 60 років, після чого відбулася його реконструкція. Оновлений міст був відкритий у 2004 році, архітектори кажуть, що в Харківській області немає аналогів цього моста – він витримує навантаження навіть більше ніж потрібно за стандартами. За сюжетом квесту, перша спроба пограбування була здійснена у соборі, щоб дістатися до нього, учасники повинні будуть розгадати ребус. Буде розданий розпечатаний лист А4 в якому буде ребус (Рис. 3.1).

+ О -Воз

иє= ська

Рис. 3.1 Ребус до завдання 1

Після того як учасники розгадають ребус, група вирушає до собору. Всі пункти маршруту знаходяться недалеко один від одного, тому буде легко знайти їх. Під час переходу до потрібної локації учасникам необхідно уважно

слухати інформацію, яку буде розповідати гід, оскільки там буде звучати підказка для наступної точки маршруту.

Завдання 2. Локація Храм. Побудована дерев'яна церква ще у 18 столітті, після масштабної пожежі була знищена, тому було вирішено побудувати більш міцну церкву з каменю. З кожним роком масштаби церкви збільшувалися, і в результаті з'явилися дві нові бічні межі. Головною родзинкою внутрішнього оздоблення служить збережений масляний розпис тематичного та орнаментального характеру стін і склепінь. У храмі учасникам розповідається, який подарунок був подарований Петром I, саме за ним полює мафія. Учасникам необхідно слідувати за червоними стрілочками, які будуть вказувати на Краєзнавчий музей.

Завдання 3. Локація Краєзнавчий музей. Екскурсію у музеї буде проводити гід. У краєзнавчому музеї учасникам стане відомо, що дорогоцінний подарунок був вкрадений, грабіжники хотіли заховати його біля пам'ятника Т. Г. Шевченка, але не встигли. Учасникам потрібно знайти пам'ятник, щоб взяти відбитки пальців. Знайти місце їм допоможе карта. Після екскурсії в музеї кожному учаснику буде роздана карта (Рис. 3.2).

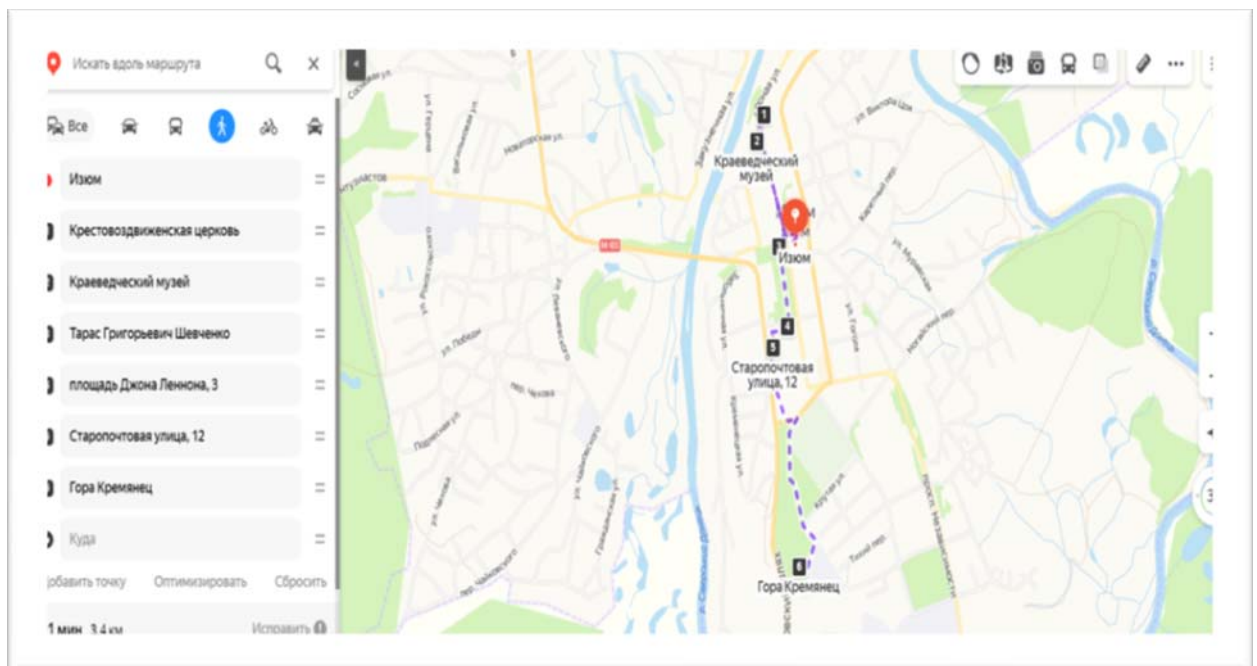

Рис. 3.2. Карта до завдання 3

Завдяки аніматорам біля пам'ятника на учасників групи чекатиме ще одна підказка у вигляді диска, яка допоможе досягти наступну точку маршруту. Всі місця маршруту можна дивитися на карті.

Завдання 4. Локація пам'ятник Т.Г. Шевченко. Коли було святкування 200-річчя від дня народження Шевченка, був відкритий пам'ятник, на почесному місці в самому центрі міста, де видно його з усіх боків, так він знаходиться в міському парку де раніше стояв пам'ятник «10-річчя незалежності України». З боку пам'ятник виглядає досить витончено і акуратно, і відмінно вписується в архітектуру парку. Біля пам'ятника учасники знаходять диск групи «The Beatles» – це підказка для пошуку наступного місця. Мурал із Джоном Ленноном можна побачити якщо повернути голову ліворуч.

Після того як учасники знайдуть мурал, на групу чекатиме невеликий відпочинок, який допоможе трохи розслабитися і знайти підказку ще одного місця.

Завдання 5. Локація кафе «Yoko Coffee». Там будуть показані фото відомого музиканта та запропоновано прослуховування музики. Місце де часто проводить час мафія знаходиться поруч з муралом, учасники зайдуть туди випити кави і знайти наступні підказки. Офіціант, який буде обслуговувати відвідувачів, заздалегідь буде знати про візит групи і зможе допомогти із завданням.

Завдання 6. Локація гора Крем'янець. Найвища точка Харківської області, тут відвідувачі можуть побачити неймовірний вид на Сіверський Донець, і на все місто. Тут ховається багато таємниць і міфів, легенд. Однією з визначних пам'яток яку можна побачити – це кам'яні баби. За легендою розповідається, що місцеві жителі поклонялися богу сонця, але один раз прогнівили його, і він перетворив їх на камінь. Також на цьому місці багато пам'ятників Великій Вітчизняній війні, і встановлено два меморіали в парку «Перемоги», на самій вершині знаходиться пам'ятник «Атака», який теж присвячений Великій Вітчизняній війні. Учасники повинні дізнатися в

офіціанта, куди злодії вирушили після кафе. Він дасть підказку і накреслить маршрут. Коли група дійде до високого місця міста, і виявить вкрадений дорогоцінний подарунок, це і буде завершенням квест-екскурсії.

Після того як маршрут буде подолано, надається вільний час для самостійної прогулянки і фотосесії – приблизно 2 години, після чого група збирається біля автобуса і повертаємося назад в місто Харків.

Окремо слід зазначити, що дана квест-екскурсія організовується на базі туристичної компанії «Навігатор Україна», яка бажає розширити номенклатуру екскурсійних продуктів. Зокрема укладається договір, в якому будуть прописані умови, що 30% прибутку від квест-екскурсії будуть виплачуватися даній компанії в обмін на маркетинговий супровід.

3.2 Формулювання портрету потенційної цільової аудиторії для проведення квест-еккурсій

Спираючись на досвід, отриманий під час проходження виробничої практики у туристичній агенції «Візит тур» та відповідно до результатів вивчення їх цільової аудиторії, було сформовано ключові характеристики для побудови портрету цільової аудиторії, яка може зацікавитися запропонованою вище квест-екскурсією. Нижче складемо портрети цільової аудиторії.

Портрет 1. Дівчина 20 років, незаміжня, студентка, підробляє в кафе офіціанткою, зарплата 10 000 грн на місяць, улюблене хобі – займатися спортом, впорядкований стиль життя, подорожує 1 раз на рік, уподобання щодо поїздок: любить активні екскурсії й піші прогулянки містом.

Портрет 2. Чоловік 30 років, одружений, з дітьми, працює в офісі ІТ-компанії, зарплата до 30000 грн, має вищу освіту, веде впорядкований стиль життя, хобі: любить відпочивати за містом, подорожує 1 раз на рік, любить активний відпочинок, але не довгий, не більше 2 днів, обирає багато об'єктів для відвідування, щоб відразу все встигнути подивитися.

Портрет 3. Жінка, 30 років, заміжня, є діти, домогосподарка, має вищу освіту, працювала в страховій компанії після чого довелося піти в декрет, хобі: подорожувати в нові місця, подобаються інтерактивні екскурсії в яких потрібно логічно думати, останнім часом нікуди не подорожує, але може виїхати на відпочинок на короткий час, і не далеко, подобаються красиві види, щоб робити красиві фотографії.

Запропоновані портрети цільової аудиторії дозволять потенційно знайти рекламні точки дотику з ними, щоб донести інформацію про квест-екскурсію, а також сприятимуть максимальній адаптації турпродукту під потреби клієнтів. Зокрема, для забезпечення постійної оптимізації квест-екскурсії було розроблено анкету, використання якої у рамках обслуговування туристів, дозволить зробити висновки щодо удосконалення продукту й майбутніх шляхів розвитку. Так, передбачається опитування вже існуючих клієнтів (наприклад в туристичній фірмі, або після проходження екскурсійного маршруту).

Анкета

Опитування цільової аудиторії щодо актуальності квест-екскурсії у місті Ізюм.

1. Вкажіть вашу стать?

А. Чоловіча

Б. Жіноча

2. Вкажіть ваш вік _____

3. Чи брали участь ви в квест-екскурсіях?

А. так, брав участь

Б. ні, не брав участь

3. Ви коли-небудь чули про місто Ізюм?

А. так;

Б. чув, і відвідував

В. Ніколи не чув.

4. Хотіли б ви, взяти участь у нашій квест-екскурсії?

А. Так

Б. Ні

5. Чи знаєте ви таку гору Крем'янець?

А. Так

Б. Ні

6. На вашу думку яка оптимальна тривалість квест-екскурсії в днях?

А. 1 день

Б. 1-2 дні

7. Яка оптимальна тривалість тривалість квест-екскурсії в годинах?

А. 40 хвилин

Б. 1 година 30 хвилин

В. 2 години 30 хвилин

Дякуємо Вам за участь у нашому опитуванні!

Також, зважаючи на результати дослідження про те, що квест-екскурсії переважно спрямовані на підлітків, вважаємо за необхідно орієнтувати запропонований проєкт на більш дорослу аудиторію (від 17 до 35). Це – молоді туристи, які навчаються в університетах, або ж люди, які вже працюють. Вони бажають час від часу відпочити від повсякденної діяльності, й активно провести час. Сучасна молодь не любить лише лежати на пляжі, приймаючи сонячні ванни, багато хто знаходяться в пошуках незабутніх вражень, екстриму і викиду адреналіну. Молодих людей найбільше цікавить активний вид відпочинку: пляжні вечірки, де можна вдосталь натанцюватися або водні розваги, де можна випробувати масу нових емоцій [12;23].

Саме тому, вважаємо за необхідне зробити акцент у просуванні запропонованої квест-екскурсії саме на подібну цільову аудиторію.

3.3 Фінансові розрахунки організації квест-екскурсії

Вартість квест-екскурсії в місто Ізюм з відвідуванням всіх пам'яток складатиме 600 грн на одну людину. Максимальна кількість учасників в групі становитиме 15 осіб, що складатиме виручку в 9000 грн. Тривалість квест-екскурсії – дві години. Загальний час всієї поїздки з заїздом в Чугуїв, буде приблизно 10-12 годин. Старт екскурсії о 9:00 з Харкова, повернення – о 20:00.

Вартість екскурсії включає:

- 1) послуги екскурсовода;
- 2) відвідування музею в місті Чугуїв;
- 3) проведення тематичної квест-екскурсії;
- 4) подарунок (тематичний магніт);
- 5) проїзд автобусом;
- 6) робота аніматорів.

Вартість не включає:

- 1) відвідування кав'ярні;
- 2) додаткові витрати.

У таблиці 3.2 представлені витрати на організацію поїздки:

Таблиця 3.2

Розрахунок витрат на організацію квест-екскурсії в м. Ізюм

Аренда автобусу (Mercedes Sprinter 313,18 місць) https://autorent.in.ua/microavtobusy-do-18-i-do-23/55-mercedes-sprinter-18-mest	2400 грн
Папір А4, ручки, фломастери.	300 грн
Костюмовані аніматори	800 грн
Вхід в музей ім Рєпіна та краєзнавчий	750 грн
Подарунки всім учасникам	500 грн
Послуги екскурсовода	1000 грн

Разом:	5750 грн.
---------------	-----------

Остаточна вартість із урахуванням прибутку представлена у таблиці 3.3

Таблиця 3.3

Розрахунок остаточної вартості квест-екскурсії

Сума витрат	5750 грн.
Відсоток, якій віддаємо туристичній компанії «Навігатор Україна»	30% (1725 грн.)
Відсоток прибутку	30% (1725 грн.)
Остаточна вартість:	9200 грн.
Кількість учасників	15
Вартість на одного учасника:	$9200 / 15 \approx 600$ грн.

Якщо група туристів не набирається до 15 чоловік, тоді сума поїздки з одної людини буде підвищуватися.

Щодо просування даної квест-екскурсії, то опираючись на попередньо здійснений аналіз цільової аудиторії, можна визначити канали комунікації, які дозволять оптимальним чином досягнути ЦА.

Орієнтуючись на студентів у віці 20 років, слід розуміти, що значну кількість часу вони проводять у соціальних мережах, тому одним з основних інструментів може стати платна реклама в Інстаграмі та Фейсбуці, яка допоможе привернути увагу цієї цільової аудиторії. Для початку можна запуснути невеликий ролик, який допоможе представити ідею квест-екскурсії. Також актуальним варіантом є реклама від популярних блогерів, які також можуть просувати даний квесту на бартерних умовах [11;56].

Цільову аудиторію у віці 30 років можна досягнути рекламними повідомленнями у транспорті (наприклад відеореклама або банери в метро), хороший ефект можуть дати прямі продажі (відвідування офісів із презентацією турпродукту), також доцільно застосовувати онлайн-рекламу – як контекстну, орієнтовану на сформований попит (за ключовими словами),

так і в соціальних мережах, спрямовану на інтереси користувачів. Окремо можна розміщувати рекламні банери у місцях скупчення цільової аудиторії (наприклад поруч із бізнес-центрами).

Говорячи про цільову аудиторію, що включає в себе жінок або чоловіків у декреті, то окрім вищеназваних методів онлайн-просування, рекламу можна розміщувати також в певних місцях частого відвідування, як-то дитячі магазини, поліклініки тощо.

Окрім цього, виходячи з того, що маркетингові зусилля покладатимуться переважно на компанію-партнера, на базі якого реалізовуватиметься запропонований проєкт квест-екскурсії, то значна увага має приділятися також пошуковій оптимізації їх сайту (SEO).

Висновки до розділу 3

Визначивши в рамках аналізу перспективні напрямки реалізації екскурсійної діяльності, було запропоновано проєкт квест-екскурсії к місто Ізюм. Даний туристичний продукт спрямований на дорослу цільову аудиторію, і завданням якого є ознайомлення учасників із цікавими туристичними об'єктами міста шляхом особистого занурення у процес пізнання через гейміфікацію. Маршрут передбачає симбіоз як традиційної екскурсії (відвідання, показ та розповідь про об'єкт), так і квест-екскурсії з необхідністю вирішення задач для отримання потрібної інформації. Реалізація ж проєкту передбачається на базі туристичного агентства, яке отримуватиме партнерський відсоток, пропонуючи взамін маркетинговий супровід.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження досягнуто його мету, вирішено всі поставлені завдання, що дозволило дійти основних наукових висновків.

1. Охарактеризовано стан та перспективи розвитку внутрішнього туризму в Україні. Зокрема спостерігається значний розвиток даного в напрямку, що пов'язано, в першу чергу, із пандемією – кордони багатьох країн лишаються зачиненими для в'їзду, в той час як бажання подорожувати у вітчизняних туристів залишається високим. Разом з тим, можна сміливо говорити про те, що Україна володіє значними можливостями для розвитку внутрішнього туризму. Зокрема в країні присутні у достатній кількості як культурно-історичні, так і природні ресурси, що викликають значний інтерес у туристів з одного боку, а з іншого – можуть використовуватися для створення цікавих туристичних продуктів. Так, розглянуто туристичні об'єкти Харківської області й надано їх характеристику як основних туристичних магнітів області.

2. Зазначається, що одним із основних інструментів реалізації внутрішнього туризму є екскурсії, які дозволяють за досить короткий термін охопити значну кількість визначних місць, і задовольнити пізнавальні й туристичні потреби учасників. В той же час, висока конкуренція на екскурсійному ринку України вимагає постійного запровадження інноваційних методів і створення нових й унікальних продуктів. Так, одним з таких інноваційних інструментів, який лише набирає своєї популярності серед туристів, є квест-екскурсії. В роботі розглядаються теоретичні аспекти даного напрямку діяльності, зокрема надається визначення, основні види квест-екскурсій і методи їх проведення. Вивчення зарубіжного досвіду також свідчить про зростаючий інтерес до даного виду екскурсій, зокрема наводяться приклади реалізації квест-екскурсій у різних країнах.

3. З метою визначення стану розвитку ринку екскурсійних послуг в Харківській області було проведено аналіз наявних екскурсійних продуктів. Зокрема визначено ключові туристичні компанії, які займають значну долю ринку, до яких відносяться Навігатор Україна, Аркадія тур, Маяк, Mega Tour, Фарби світу. У ході порівняльного аналізу екскурсійних турів було визначено, що з одного боку більшість туристичних об'єктів Харківської області охоплюються екскурсійними маршрутами, але в той же час, змістовний аналіз таких екскурсій дозволив дійти висновку, що подібні тури характеризуються певною однорідністю і схожістю. А це в свою чергу надає можливість виділитися на ринку за рахунок створення певної унікальності екскурсійного продукту.

4. Розглядаючи квест-екскурсії як інноваційний продукт на ринку, доцільно було провести аналіз наповненості ринку подібними пропозиціями. У процесі дослідження переслідувалася мета визначити ключові компанії, що пропонують квест-екскурсії, дослідити їх змістовне наповнення й вивчити рівень поширеності у Харківській області. За результатами аналізу дійшли висновку, що, по-перше, переважна кількість пропонованих квест-екскурсій реалізується у м. Харків, а по-друге, більшість з них спрямована на дитячу аудиторію. Подібні висновки наштовхують на формування можливих напрямків розвитку у подальшому. Окрім цього, важливим питанням було визначення найменш популярних екскурсійних напрямків області з можливістю їх розробки та з метою забезпечення певної унікальності екскурсійного продукту. Так, визначено, що найменш охоплені райони екскурсійними маршрутами у Харківській області є Лозівський, Куп'янський, Красноградський й Ізюмський район. У рамках дослідження увага приділяється останньому району й місту Ізюм зокрема.

5. Вважаючи м. Ізюм потенційно цікавим екскурсійним напрямком, і після вивчення його основних визначних місць, було запропоновано проєкт квест-екскурсії «Ізюм – місто таємниць». Унікальність даного туру полягає в тому, що, по-перше, маршрут включає в себе як елементи традиційної

екскурсії із відвідуванням та розповіддю про екскурсійні об'єкти, так й елементи квест-екскурсії, які дозволяють більш детально розкрити інформацію про місцевість, максимально залучаючи при цьому у пізнавальний процес учасників. У рамках розробки проєкту була запропонована технологічна карта екскурсія із основними етапами маршруту, й розписаний сценарій квест-екскурсії, який охоплює основні екскурсійні локації.

6. Важливим етапом дослідження було формулювання портрету цільової аудиторії для визначення точок маркетингового дотику з нею і максимальна адаптація квест-екскурсії під потреби туристів. На основі досвіду, отриманого під час проходження практики в одному із туристичних агентств міста Харкова, було запропоновано три узагальнені аватари цільової аудиторії. До них увійшли: 1) Працюючі студенти, що прагнуть активно проводити час й пізнавати навколишнє середовище; 2) Люди середнього віку, що працюють повний робочий день, і які готові здійснювати короткі подорожі з метою відпочинку; 3) Батьки у декреті, які не можуть дозволити собі довготривалі поїздки, втім які мають бажання подорожувати. Таким чином, відповідно до результатів аналізу, обрано саме дорослу цільову аудиторію, як таку, для якої існує досить мало квест-екскурсій.

7. Окремо здійснено розрахунки організації даного проєкту. Пораховані орієнтовні витрати та потенційна вартість участі в квест-екскурсії з урахуванням можливого прибутку для організаторів. Слід зазначити, що запропонований проєкт планується проводити на базі вже існуючих туристичних агентств, що потребує виплати їм комісійних відсотків, в обмін на юридичне та маркетингове забезпечення. Разом з тим, з огляду на зазначену цільову аудиторію було запропоновано низку маркетингових інструментів, які дозволять максимально ефективно залучити цільову аудиторію.

Таким чином, запропонований проєкт можна розглядати як інноваційний екскурсійний продукт, який сприятиме як розвитку

внутрішнього туризму в Харківській області, так і охопленню нової цільової аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алешугіна Н.О., Барановська О.В., Барановський М.О., Зеленська О.О., Смаль І.В., Філоненко І.М. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства: Навчальний посібник. Чернігів: Видавництво ЧНТУ, 2014. 492 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. 395с.
3. Божидарнік Т. Міжнародний туризм : навч. посіб. / Т. Божидарнік, Н.Божидарнік, Л. Савош. К. : Центр учбової літератури, 2012. 312 с.
4. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг:навчальний посібник / В. В. Величко. Харків, ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2013. 202 с.
5. Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2013. 178 с.
6. Голиков А.П. Ізюмський район : [у регіоні 5 заказників, 4 пам'ятки природи та заповід. урочище місц. 42 значення, архіт. пам'ятки 17 ст. ; місця, пов'язані з перебуванням декабристів у с. Вікниному та Кам'янці] / А.П.Голиков, С.О.Юрченко // Географічна енциклопедія України / відп. ред. О.М.Маринич , 1990. Т. 2. С. 74.
7. Дашевська І.М., Томкович О.І. Інтерактивні методи навчання та їх застосування в екскурсійній діяльності: Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка,2012. №4 (239). Ч.ІІ. С.129-134.
8. Драпушко Р. Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку / Р. Драпушко. К.: Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007.152 с
9. Історичні та пам'ятні місця [Харківщини] // Історія міст і сіл Харківської області : бібліогр. покажч. Ч. 1 Харків і Харківська область /

Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка, Харк. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. : Т.В.Гологорська, Н.Л.Манова, Н.І.Полянська. Х., 2004. С. 56-58.

10. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навчальний посібник. Чернівці: Книги-XXI, 2003. 300 с.

11. Козоріз О. Архітектура Ізюма // Рад. життя. 1991.

12. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.

13. Кургина С.О., Копцева М.Г., Суржиков В.И. Квест-екскурсія як форма інноваційного туристичного продукту: сайт. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kvest-ekskursiya-kak-innovatsionnaya-forma-ekskursionnogo-produkta>.

(дата звернення 14.05.2021).

14. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: навчальний посібник / О.О. Любіцева, Є.В. Панкова, В.І. Стафійчук. К.: Альтерпрес, 2007. 369 с.

15. Любіцева О.О., Бабарицька В.К. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник. - К.: Київський університет, 2008. 450 с.

16. Маляров Г. Визначні місця Ізюмщини : [про пам'ятник ген.-лейт. П.В.Волоху у м. Ізюмі] // Обрії Ізюмщини, 1997. 26 с.

17. Мілкін К. Розвиток туризму в Ізюмі : погляд на проблему // Обрії Ізюмщини, 2003. 23 с.

18. Нездоймінов С.Г. Організація екскурсійних послуг : сайт. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1588/1/> (дата звернення 14.05.2021).

19. Організація дозвілля в туристичній індустрії : опорний конспект лекцій / уклад. Н. І. Ведмідь. Київ : КНТЕУ, 2006. 40 с.

20. Осадча В. Мальовнича Харківщина : [турист. маршрути] // Губернія, 2005. № 6. С. 28-30.

21. Пам'ятки Харківської області»: сайт. URL: <https://sunkissed.com.ua/kudi-poixati-xarkivska-oblast/> (дата звернення 14.05.2021).

22. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні. Оновлення до документу «Дорожня карта конкурентоспроможного розвитку сфери туризму в Україні»: сайт. URL : <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf>. (дата звернення 14.05.2021).

23. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2003. 352 с.

24. Піскунова Ю.О. Квест-екскурсія як інноваційна форма екскурсійної діяльності. "Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України" : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Одеса, 10 квітня 2019 р., Одеса: ОНЕУ, 2019. 881 с.

25. Редіна В. Пізнаємо рідний край : [дир. Харк. обл. станції юних туристів розповідає про обл. зліт юних туристів краєзнавців] // Освіта України, 2006. С. 9.

26. Рутинський М.Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. / М.Й. Рутинський. Київ: ЦНЛ, 2004. 159 с.

27. Туризм України: економічні та організаційні механізми розвитку / наук. кер. проекту П. Слободян. К. : Терно-Граф, 2008. 976 с.

28. Туристична агенція «Mega tour» : сайт. URL : <http://megatour.kharkov.ua/ru/> (дата звернення 14.05.2021).

29. Туристична агенція «Аркадія тур» : сайт. URL : <https://arkadiya-tour.com.ua/o-nas> (дата звернення 14.05.2021).

30. Туристична агенція «Маяк» : сайт. URL : <http://mayak.ucoz.net> (дата звернення 14.05.2021).

31. Туристична агенція «Навігатор Україна»: сайт. URL : <https://navigator-ukraina.com.ua> (дата звернення 14.05.2021).

32. Туристична агенція «Фарби світу»: сайт. URL : <https://www.kraskimira.com.ua> (дата звернення 14.05.2021).

33. Федорченко В. К. Історія туризму в Україні : Навч. посібник / В. К. Федорченко В. К., Т. А. Дьорова. К. : Вища школа, 2002.195с.

34. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія екскурсійної справи в Україні. К.: Вища школа, 2004. 195 с.